

dr hab. inż. arch. Natalia Bąba-Ciosek, prof. PŚ
Katedra Sztuk Pięknych i Projektowych
Wydział Architektury, Politechnika Śląska
natalia.baba-ciosek@polsl.pl

Gliwice, 26.03.2024

Recenzja rozprawy doktorskiej

pt.: *Współczesne upamiętnienia w Polsce, studium semantyki form rzeźbiarskich*

Autor: mgr inż. arch. Piotr Kudelski

Promotor: dr hab. inż. arch. Mirosław Orzechowski, prof. uczelni

Podstawa opracowania recenzji:

- Zlecenie Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka, Politechniki Warszawskiej, Pani prof. dr hab. inż. arch. Krystyny Solarek
- Dokumentacja rozprawy doktorskiej pt.: *Współczesne upamiętnienia w Polsce, studium semantyki form rzeźbiarskich* obejmująca: wydrukowany egzemplarz - tom I rozprawa doktorska oraz kolejno tom II (2 woluminy) i tom III, które zawierają karty badawcze, a także wersję elektroniczną pracy (wirtualny folder).
- Ustawa dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595) z późniejszymi zmianami.

1. Ocena struktury i zawartości rozprawy

Przedłożona do recenzji praca doktorska zatytułowana: *Współczesne upamiętnienia w Polsce, studium semantyki form rzeźbiarskich* – opracowana przez mgr inż. arch. Piotra Kudelskiego, pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Mirosława Orzechowskiego, prof. uczelni – ma charakter monografii i została opracowana w trzech tomach, na które składają się: zasadniczy tekst rozprawy (Tom I), karty badawcze wg kryteriów porządkowych 2 woluminy stanowiące Tom II oraz Tom III składający się z trzech części - kart badawczych wg kryteriów kierunkowych, kart badawczych wg kryteriów celowych oraz aneksu autorskiego.

Zasadniczą część opracowania stanowi rozprawa doktorska, licząca 129 stron, podzielona na 12 rozdziałów, w obrębie których występują: 1.0 Wstęp, 2.0 Definicje-Pojęcia-Stan badań, 3.0 Studium semantyczne form rzeźbiarskich, 4.0 Źródła, inspiracje wznoszenia pomników i uwarunkowania polskie, 5.0 Badania na podstawie sformułowanych autorsko, porządkujących kryteriów cech architektonicznych, 6.0 Badania na podstawie porządkujących kryteriów podporządkowanych percepcji dziecięcej, 7.0 Badanie wybranych upamiętniających realizacji rzeźbiarskich, 8.0 Studium przypadku – badania grupy dzieci w wieku szkolnym, 9.0 Badania kierunkowe wyboru pomników z perspektywy dziecka: analiza studium przypadku w świetle teorii Arnheima, Lowenfelda oraz ojca i syna Sternów, 10.0 Podsumowanie badania, 11.0 Bibliografia – licząca 100 pozycji krajowych i zagranicznych oraz 12.0 Spis ilustracji. W tej części opracowania umieszczono

streszczenia w języku polskim i angielskim. Tom I zawiera materiał ilustracyjny w postaci tabel, zestawień i diagramów kołowych, natomiast Tomy II i III dokumentację fotograficzną.

Do zasadniczego tekstu rozprawy stanowiącego Tom I zostały dołączone dwa kolejne tomy uzupełniające całość opracowania:

- Tom II – Volumin I i II Karty badawcze wg kryteriów porządkowych będący zapisem analiz 378 [191 + 187] pomników i obiektów upamiętnienia zawarty w sumie na 1555 stronach opracowania
- Tom III – podzielony na trzy części; Część I to karty badawcze wg kryteriów kierunkowych [20], Część II karty badawcze wg kryteriów celowych [20], natomiast Część III tego opracowania stanowi aneks autorski zawierający prezentację oraz analizy [12] pomników, których autorem lub współautorem w warstwie projektowej był Doktorant; ilość stron 137

Każdy z wymienionych tomów ma własną stronę tytułową oraz własne spisy treści. Tom II i III stanowią wielostopniowy zapis prowadzonych przez Doktoranta badań oraz uzupełnienie Tomu I będącego właściwą dysertacją. Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska jako całość jest bardzo obszerna, liczy bowiem w sumie 1821 stron opracowanych przez Doktoranta.

2. Ocena merytoryczna rozprawy

Praca doktorska pt.: *Współczesne upamiętnienia w Polsce, studium semantyki form rzeźbiarskich* została zrealizowana w dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka, niemniej Doktorant konstruując wywód odwołuje się do badań i publikacji z innych dyscyplin, takich jak: sztuki plastyczne, historia sztuki czy psychologia i socjologia, co zasługuje na uznanie. Sam temat pracy sugeruje problematykę osadzoną na styku wielu wątków związanych z obecnością form rzeźbiarskich w architekturze.

We *Wstępie* swojego opracowania Autor charakteryzując problematykę i przedmiot pracy stwierdza, że będzie to *próba zbadania kondycji rzeźbiarskiej, jej komunikatywności i samego sposobu przekazywania treści*. Za cel uznano również określenie metody projektowania pomnika – miejsca upamiętnienia opartej o zaproponowane przez Autora kryteria opracowane na podstawie badań. Autor przedstawia przestrzeń i temat badań, a następnie omawia wyniki swoich prac z podwójnej perspektywy – badacza i architekta – praktyka zaangażowanego w prace projektowe oraz realizacyjne w obszarze miejsc upamiętnień. Przyjęty w ten sposób model dwutorowego spojrzenia wydaje się adekwatny do omawianej problematyki.

Autor precyzując temat rozprawy oraz poszczególne elementy opracowania wymienia następujące obszary i etapy prac badawczych:

- rozważania teoretyczne
- określenie kryteriów wyboru i sposobu zapisu kart badawczych pomników
- konstrukcja trójstopniowego narzędzia badawczego
- analiza 378 pomników – upamiętnień, a następnie wybranych 20 przykładów w celu opracowania wniosków końcowych i podsumowania badań.

Określenie tematu, specyfiki i sposobu prowadzenia badań pozwoliło Doktorantowi na przedstawienie tezy, w której zakłada, że *czytelność pomnika – upamiętnienia, semantyka rzeźby może być istotnie zależna od przyjętych na etapie projektu założeń ideowych odwołujących się do najprostszych, pierwotnych skojarzeń, kształtowanych na kolejnych etapach rozwojowych człowieka – dziecka*.

W przyjętej tezie odniesiono się do dwóch istotnych aspektów podjętej tematyki badawczej. Jeden z nich dotyczy warstwy znaczeniowej, drugi natomiast percepcji oraz doświadczenia form w przestrzeni przez pryzmat emocjonalności i wrażliwości, ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości dziecka.

Autor zauważa, że warstwa znaczeniowa w kontekście szeroko rozumianej przestrzeni architektonicznej, w tym również zawierającej formy rzeźbiarskie jest nieodzownym elementem kreacji projektowej, gdzie przejawia się między innymi jako wartość estetyczna. Sztuka, architektura jest zmysłowym wyobrażeniem tej myśli, jej formalną manifestacją. Natomiast koncepcja włączenia do badań sposobu percepcji pomników i miejsc upamiętnienia przez pryzmat wrażliwości dziecka wydaje się interesująca ze względu na unikalną perspektywę i sposób reakcji, którego nie doświadczają dorośli odbiorcy. Jednak poszukiwanie istotnych zależności między systemem najprostszych skojarzeń identyfikowanych z poziomem percepcji dziecka w badaniach nad warstwą znaczeniową może wydawać się iluzoryczne, a w kompleksowym ujęciu fragmentaryczne ze względu na bardziej intuicyjne i emocjonalne reakcje dzieci na analizowane obiekty. Ponadto, teoretyczna perspektywa badań z poziomu percepcji dziecka może przyjmować również charakter bardziej spekulatywny niż pragmatyczny. Autor pracy zetknął się z tymi problemami między innymi na jednym z etapów swojego badania, gdzie konieczna okazała się weryfikacja przyjętych założeń. W związku z tym uzasadnione wydaje się przyjęcie udziału grupy 100 dzieci w badaniu wybranych pomników bardziej jako eksperymentu badawczego, zresztą sam Autor w tekście postępuje się również tym określeniem.

Kolejno Autor określił w pracy podstawowe pojęcia z zakresu charakterystyki form rzeźbiarskich i odniósł się do zagadnień morfologii, kompozycji, faktury oraz ekspresji rzeźby. Autor stwierdza tu, że traktuje rzeźbę równoważnie z obiektem architektonicznym, co wydaje się racjonalne i dlatego też zasadnym byłoby uzupełnienie bibliografii o pozycje, które odnoszą się do zagadnień formalnych oraz praw rządzących przestrzenną budową obiektu architektonicznego (np.: A. Niezabitowski *O strukturze przestrzennej obiektów architektonicznych* czy R. Clark i M. Pause *Precedents in architecture* i inne). Rozważania w tej części pracy są krótkie i ograniczone do niezbędnego minimum. Następnie Autor przeanalizował rolę, znaczenie i miejsce rzeźby w przestrzeni architektonicznej oraz przedstawił aktualny stan badań nad współczesnymi realizacjami rzeźbiarskimi. Tu pojawia się wątpliwość o charakterze porządkowym: czy przedstawienie celów i struktury badań może nastąpić przed zapoznaniem się ze stanem badań, z którego wynikać powinno jednoznaczne stwierdzenie, że takie opracowania jeszcze nie powstały? I w konsekwencji nasuwa się pytanie o właściwą lokalizację tego fragmentu w kompozycji pracy.

Kolejny człon pracy stanowi *Studium semantyczne form rzeźbiarskich*, w którym Autor odwołuje się do znaczenia jako kategorii zwykle kojarzonej z językoznawstwem. Lakonicznie wspomina w tym miejscu o znanych elementach języka wypowiedzi architektonicznej takich jak kompozycja, proporcje, materiały, detale czy ekspresja bardziej koncentrując się na wątku psychologicznym i odbiorze dzieła opartym na zmysłach. Ten wątek obecny będzie ponownie w innym fragmencie opracowania. Mimo to, wspomniana część wywodu jest interesująca i w sposób odpowiedni poparta materiałem źródłowym.

Źródła, inspiracje wznoszenia pomników i uwarunkowania polskie to rozdział zawierający informacje dotyczące potrzeby wznoszenia pomników – upamiętnień na terenie RP w XXI wieku i aktualne podstawy prawne w zakresie ich realizacji. Analiza ta przeprowadzona została przez architekta – praktyka, który sprawnie porusza się w przestrzeni projektowej i realizacyjnej obiektów i miejsc upamiętnień.

Rozdziały 5.0–7.0, czyli *Badania na podstawie sformułowanych autorsko, porządkujących kryteriów cech architektonicznych*, *Badania na podstawie porządkujących kryteriów podporządkowanych percepcji dziecięcej* i *Badanie wybranych upamiętniających realizacji rzeźbiarskich* stanowią charakterystykę i opis

konstrukcji narzędzia badawczego użytego do przeprowadzenia analiz. Wprawdzie Autor w opracowaniu nie używa bezpośrednio określenia *narzędzia badawczego* dla swojego protokołu badań, to jednak należy go podnieść do tej rangi ze względu na wielowarstwową gamę zastosowanych w nim kryteriów i obecność kluczowych cech takich jak: celowość, powtarzalność czy specyficzność.

W ramach budowy procedury oraz kart badawczych wyodrębniono informacje o podstawowych danych identyfikacyjnych pomnika oraz wskazano następujące grupy zagadnień analitycznych:

- Informacje podstawowe (skala, wysokość, forma pomnika, materiał, kolory, detale, inskrypcje, lokalizacja, czas odstonięcia),
- Analiza semantyczna (symbolika materiałów i ich faktury, symbolika elementów pomnika, symboliczna forma, symbolika budowy, znaczenie historii, jedność i wspólnota, wartość odwagi i poświęcenia, inspiracja i mobilizacja),
- Analiza kontekstualna (kontekst historyczny, współczucie i empatia, pamięć i hołd, straty emocjonalne i materialne, walka przeciwko totalitaryzmowi, strata, rozłąka, wielowątkowość)
- Analiza form rzeźbiarskich (kształt, kompozycja pomnika, prostota formy, ruch, postacie, gest, oświetlenie i światło, elementy wizualne),
- Analiza oddziaływania społecznego (interakcja z otoczeniem, reakcje i emocje odbiorców, wspomaganie przez opiekunów, przyjazne otoczenie, empatia i emocje, wzrokowe elementy przekazu, wyraźna identyfikacja),
- Analiza z perspektywy dziecka (skala, odpowiednie skalowanie, czytelne gesty i symbolika, wyraźna identyfikacja, prostota / złożoność tematu, wymagania wiedzy zewnętrznej, przestrzeń otaczająca).

Zaproponowany zestaw zagadnień analitycznych wydaje się odnosić całościowo do podjętego przedmiotu badań. Niesie za sobą jednak niebezpieczeństwo przemieszania zróżnicowanych kryteriów oceny, gdzie determinanty o charakterze racjonalnym oraz emocjonalnym występują równoważnie. Wątpliwości może budzić równoległa obecność takich kryteriów jak wysokość, materiał, lokalizacja czy kształt i kompozycja wobec na przykład empatii i emocji lub wartości odwagi i poświęcenia. W tej sytuacji wskazany mógłby być podział w ramach wyodrębnionych zagadnień na grupę opartą na logicznych i wymiernych faktach i dowodach oraz taką, która bazuje na subiektywnych odczuciach i emocjach. Ważne byłoby również stwierdzenie czy badania i ocenę w tych grupach należy traktować w sposób zrównoważony, czy też jedna z nich ma charakter wiodący.

Ważnym elementem tej części pracy jest podsumowanie analiz 378 pomników wg wskazanych kryteriów porządkujących. Omówienie dotyczy szczególnie analizy semantycznej, kontekstualnej, form rzeźbiarskich i oddziaływania społecznego, a także analiz z perspektywy dziecka. Wnioski mają charakter bardzo ogólny, raczej hipotetyczny i określają możliwą przestrzeń badań wstępnych, co stanowi również potwierdzenie konieczności dopracowania protokołu badawczego.

W kolejnych rozdziałach pracy 8.0–9.0 *Studium przypadku – badania grupy dzieci w wieku szkolnym i Badania kierunkowe wyboru pomników z perspektywy dziecka: analiza studium przypadku w świetle teorii Arnheima, Lowenfelda oraz ojca i syna Sternów* Autor skupia się na przedstawieniu kolejnych etapów swojego badania realizując najpierw eksperyment badawczy z udziałem grupy 100 dzieci w wieku 6 – 14 lat, które stanowiły wsparcie w wyborze 20 obiektów skierowanych do kolejnych etapów postępowania badawczego.

W tym celu omówione i określone zostały kolejne kryteria oceny, w których Autor odniósł się do zagadnień procesu percepcji ujmowanych w kontekście psychologicznym i wraz jego złożonymi uwarunkowaniami.

W tej części pracy przywołano szczególnie mocno teorie Rudolfa Arnheima zawarte w cenionej pozycji *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*. Szkoda, że nie odwołano się tu również do innych przykładów głęboko osadzonych w tej problematyce jak na przykład *Znaczenie form charakterystycznych dla kształtowania i percepcji przestrzeni* Jacka Gyurkovicha, czy powszechnie znanej *Teorii widzenia* Władysława Strzemińskiego.

Badania kierunkowe przeprowadzone na wybranych 20 obiektach zrealizowano w oparciu o następujące kryteria: równowaga, ciężar, kierunek, góra i dół, prawa i lewa, prostota, podział, podobieństwo i odmienność, całość złożona z części, forma jako widoczny kształt całości orientacja w przestrzeni, rzut i skrót.

Natomiast kryteria celowe zastosowane wobec tych samych 20 obiektów oparte zostały na rzeczywistych cechach dziecka: autentyczność, wdzięczność, uczciwość, zdolność dzielenia się, empatia, współczucie, współpraca, szacunek, równość, cierpliwość, gratyfikacja, pokora, determinacja, bezinteresowność oraz kreatywność.

Przeprowadzone wieloetapowe analizy, wnioski pośrednie, a następnie podsumowanie i konkluzje końcowe doprowadziły Doktoranta do stwierdzenia, że czytelność miejsca upamiętnienia wynika z przyjętych na etapie projektu założeń ideowych odwołujących się do percepcji dziecka. Konstatacja ta wydaje się potwierdzać hipotezę sformułowaną na wstępie badań. Należy ją jednak zdecydowanie odczytywać w kontekście zależności idei projektowych i warstwy znaczeniowej oraz powiązanej z nią, intencjonalnie kreowanej siły przekazu. W kontekście przeprowadzonych badań osi tych zdarzeń wydaje się osoba projektantka, który jest sumą swoich doświadczeń życiowych - szczególnie tych pochodzących z okresu dzieciństwa, doświadczeń zawodowych oraz cech własnych.

Poza omówionymi zagadnieniami, do istotnych dokonań Doktoranta, które w pracy nie zostały istotnie zaakcentowane należy zaliczyć:

- opracowania całościowego, kompletnego zapisu badań w formie katalogu liczącego 378 pomników i miejsc upamiętnienia zrealizowanych w Polsce w latach 2000-2021, który po pewnej weryfikacji może być rozpatrywany jako odrębne opracowanie,
- włączenie do zakresu opracowania *Aneksu autorskiego* zawierającego charakterystykę i analizy 12 pomników, których autorem lub współautorem jest Autor dysertacji; bardziej zawansowane badania w obrębie przywołanego zestawu obiektów, pogłębione o autorskie refleksje dotyczące przyjętych założeń ideowych w kontekście ich warstwy znaczeniowej mogłyby stanowić podstawę kolejnego, odrębnego i równocześnie bardzo wartościowego opracowania.

3. Metodologia badań i warsztat pracy naukowej

Praca ma charakter wielostopniowej analizy studialnej. Autor prowadzi obszerny wywód, stosując studia literaturowe i analizy opisowe. W dużym stopniu bazuje na wiedzy wynikającej z własnego doświadczenia projektowego oraz własnych zasobów archiwalnych (szczególnie dokumentacja fotograficzna badanych obiektów). Posiada umiejętność właściwego doboru literatury, prowadzenia analiz i wyprowadzania logicznych wniosków. Prawidłowo odnosi się do cytowanej literatury, choć zamieszczony w rozdziale *Bibliografia* wykaz poszczególnych pozycji literatury wymaga uzupełnienia i weryfikacji.

Ogólna metodologia pracy jest prawidłowa. Sformułowano hipotezę badawczą, zaplanowano badania, przeprowadzono wnioskowanie na podstawie uzyskanych wyników. Należy zwrócić tu jednak uwagę na

skomplikowaną, wieloetapową procedurę badawczą, która nie zawsze w sposób jasny i bezpośredni zostaje omówiona i uzasadniona.

Po zapoznaniu się rozprawą doktorską można stwierdzić, że mgr inż. arch. Piotr Kudelski dysponuje stosunkowo dobrym, wszechstronnym warształem metodologicznym. Potrafi korzystać z wyników badań pochodzących z różnych dziedzin nauki, w tym społecznych, technicznych i nauk o sztuce. W pracy brakuje natomiast większej dyscypliny w opisie stosownych narzędzi i procedur badawczych. Odczuwalny jest jednocześnie pewien deficyt wyraźnie sprecyzowanych schematów badawczych wraz z konsekwentnością zdarzeń badawczych. Przebieg informacji w opracowaniu jest skomplikowany co utrudnia ich przyswajanie.

Należy jednak podkreślić, że mgr Piotr Kudelski jest naukowcem o szerokiej wiedzy interdyscyplinarnej, bardzo pracowitym, wnikliwym i zaangażowanym zarówno w badania jak i pracę twórczą.

4. Ocena formalna pracy

Zaprezentowany układ rozprawy jest w zasadzie poprawny, z podziałem na zasadnicze rozdziały, w których Doktorant przedstawia problem oraz cele badawcze, a następnie realizuje je w trzech etapach procesu badawczego i podsumowuje, odwołując się do pozycji literatury i innych źródeł. W zasadniczym tomie pracy (Tom I) nie zamieszczono materiału ilustrującego omawianą problematykę. Znajdują się w nim wykresy i tabele obrazujące wyniki badań. Dokumentacja fotograficzna oraz inne ilustracje zlokalizowane zostały w Tomie II (Volumin I i II) i III, które zawierają karty badawcze różnych etapów realizowanego badania.

Problemem w skonstruowaniu właściwego układu pracy jest jej objętość. Całość opracowania, tj. komplet wydrukowanego materiału zawierającego zasadniczy tekst dysertacji wraz z tomami uzupełniającym ma łącznie – 1821 stron, co stanowiło zapewne ogromne wyzwanie redakcyjne dla Autora. Jest również bardzo wymagające dla odbiorcy.

Odnosząc się do zaproponowanego układu zasadniczej części rozprawy można dyskutować z:

- umieszczeniem informacji o stanie badań już po przedstawieniu wielu istotnych zagadnień i decyzji związanych z przyjętym modelem pracy badawczej, bez wcześniejszego wykazania potrzeby realizacji takiego opracowania
- stopniem rozdrobnienia w obszarze budowy całej pracy i niektórych jej rozdziałów, atomizacja poszczególnych punktów niekorzystnie wpływa na odbiór opracowania
- układem graficznym opracowania, w którym dominuje monochromatyczny materiał ilustracyjny w postaci tabel, zestawień i diagramów kołowych przy równoczesnej marginalizacji dokumentacji fotograficznej obiektów (pomników – upamiętnień) stanowiących przedmiot badań.

W tekście doktoratu Tom II i III znajdują się liczne ilustracje (zdjęcia i mapy), do których ujawniono źródła, ale nie umieszczono na końcu rozprawy ich spisów.

5. Ocena ogólna pracy

Przedstawiona do recenzji praca jest oryginalna i wykazuje cechy nowatorskiego podejścia do podjętego problemu badawczego, ponieważ nie ma podobnego opracowania ujmującego problematykę zależności semantyki form rzeźbiarskich od percepcji dziecka i jej wpływu na jakość przekazu i sposób oddziaływania tych obiektów. Podjęty w dysertacji temat jest aktualny i ważny, ponieważ dotyczy interferencji odbiorcy i obiektu w przestrzeni, w kontekście czasu i uwarunkowań własnych.

Niewątpliwą wartością naukową rozprawy jest systemowe zebranie materiału badawczego, drobiazgowo gromadzonego w wyniku prowadzonych analiz studialnych, kwerend, badań terenowych, jak również jego metodologiczne uporządkowanie i opisanie, w efekcie czego powstał kompleksowy katalog 378 obiektów pomników – upamiętnień, ze szczegółowymi charakterystykami, zawartymi na autorsko opracowanych kartach badawczych. Zebrany i opracowany przez Autora materiał jest wartościowy z naukowego punktu widzenia i może, po pewnym uporządkowaniu stanowić nie tylko właściwe źródło wiedzy w zakresie prowadzonych badań naukowych, ale również może przyjąć wymiar praktyczny oraz znaczenie popularyzatorskie.

6. Podsumowanie i wniosek końcowy

Rozprawa doktorska mgr inż. arch. Piotra Kudelskiego zatytułowana *Współczesne upamiętnienia w Polsce, studium semantyki form rzeźbiarskich* zrealizowana pod kierunkiem promotora dr hab. inż. arch. Mirosława Orzechowskiego, prof. uczelni stanowi oryginalne przedstawienie i jednocześnie rozwiązanie problemu naukowego. Autor przygotowując dysertację wykazał się interdyscyplinarną wiedzą w obszarze analiz i oceny form rzeźbiarskich w architekturze, łącząc wymiar badawczy z doświadczeniem praktycznym, które miało istotną wagę w przeprowadzonych badaniach i wnioskowaniu.

Mimo drobnych niedociągnięć i uwag o charakterze polemicznym, praca stanowi wartościowe osiągnięcie wnoszące istotne wnioski do dyscypliny wiodącej.

Rozprawa spełnia wymagania formalne stawiane dysertacjom doktorskim, w tym w szczególności warunki artykułu 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595) z późniejszymi zmianami. W związku z powyższym, wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Warszawskiej o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

M. Natalia Zoska-Olsza